

meet high standards of military and professional activity, functional efficiency and constant personal and professional self-improvement.

The purpose of the article is to prove the negative impact of perfectionism on the performance of military duties, based on the analysis of current research.

Numerous theoretical and empirical studies of perfectionism testify to the interest in perfectionism, which is manifested in different views of scholars, reflecting both its positive and negative consequences. On the one hand, perfectionism promotes the development of professionalism, competitiveness and social activity of a person who strives to achieve perfection in various spheres of life, and on the other - is a predictor of the formation of destructive manifestations in the emotional sphere, various types of dependent behavior and behavior. The main characteristics of a person with negative perfectionism are: permanent dissatisfaction with the done (the result never seems to be sufficient), very high expectations, the main motive of behavior - fear of failure, tendency to experience strong anxiety, shame, guilt; the tendency to avoid (focusing on one's own shortcomings and thinking about how to avoid mistakes). Therefore, perfectionism, and especially negative perfectionism, prevents a high-level serviceman from performing his or her duties.

Key words: *serviceman, personality, perfectionism, adaptability, perfection.*

Кононенко Оксана Іванівна – доктор психологічних наук, професор кафедри диференціальної і спеціальної психології Одеського національного університету імені І.І. Мечникова;

Kononenko Oksana – Doctor of Psychological Sciences, Professor of the Department of Differential and Special Psychology of Odessa I.I. Mechnikov National University.

УДК 159.922:376.011.3-051

DOI: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2019-50-3-1-144-158>

Омельченко М.С.

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ КОРЕКЦІЙНОГО ПЕДАГОГА

ORCID: 0000-0001-8292-1791

Актуальність проблеми. Процес професійної підготовки корекційних педагогів є періодом набуття професійних знань і умінь, формування професійних цілей та ціннісних орієнтацій. Все це полягає в основі прогнозування майбутнього та проектування професійної стратегії студента.

Інтеграція корекційного педагога до сфери праці й, тим більше, проектування професійного розвитку не розглядалися до сих пір як важливі проблеми психології.

Мета дослідження, представленого у статті, розглянути результати емпіричного дослідження професійної стратегії як складової професійної компетентності корекційних педагогів.

Методи. Хід дослідницької роботи представлено розв'язанням низки завдань дослідницької роботи: визначення критеріїв готовності до професійного розвитку; визначення типів стратегій професійного розвитку; дослідження стратегій професійного розвитку корекційних педагогів; встановлення залежності ставлення до професійної діяльності й рівня розвитку професійних дій від стратегії професійного розвитку корекційного педагога. Готовність до професійного розвитку автор визначає за такими показниками, як адекватність самооцінки (відповідність власних професійних характеристик ідеальному образу професійного-Я; ставлення до професійного розвитку; уявлення про професійні перспективи й шляхи професійного розвитку; реальні дії щодо реалізації можливостей власного професійного розвитку. За цими показниками розглянуто такі стратегії професійного розвитку як: відсутня, індиферентна, прогресивна.

Результати дослідження. Автором визначено, що досліджувані у більшій кількості мають прогресивну стратегію професійного розвитку. При цьому відзначено, що показники прогресивності стратегії професійного розвитку асистентів інклюзивних класів значно знижені відносно результатів експерименту в інших групах досліджуваних (студенти, вчителі спеціальних шкіл, вчителі-дефектологи у дитячих садках). В якості факторів, які посприяли таким результатам, автором визначено специфіку діяльності корекційних педагогів-асистентів інклюзивних класів (необхідності застосування новітніх освітніх технологій та володіння навичками командної роботи). Виходячи з висновків експериментального дослідження, вказано на необхідність вивчення ще й таких факторів формування стратегії професійного розвитку корекційного педагога як вік, стаж, усвідомленість специфіки професійної діяльності, компетентність фахівця.

Ключові слова: *готовність до професійного розвитку; корекційний педагог; професійна компетентність; стратегія професійного розвитку; фахівець.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку освіти і суспільства, коли ідеї інтеграції та інклюзії набувають активного впровадження в український освітній простір, корекційні педагоги як фахівці є одночасно

об'єктом соціального виробництва і носієм освітніх інновацій, які призводять до нормативного й структурного морфогенезу. На етапі професійної підготовки корекційні педагоги мають особливу суспільну цінність, оскільки в недалекому майбутньому стануть провідниками трансформацій не лише освітніх, але й наукових та соціальних. У процесі набуття професійних знань і умінь у корекційних педагогів формуються професійні цілі, намічуються шляхи їхньої реалізації, ціннісні орієнтації, які полягають в основу прогнозування майбутнього та проектування професійної стратегії. Інтеграція корекційного педагога до сфери праці й, тим більше, проектування професійної кар'єри та прагнення до успіху не розглядалися до сих пір як важливі проблеми психології.

Аналіз наукових досліджень і публікацій. У вітчизняній психології проводилися не так багато досліджень, присвячених проблемі проектування професійного майбутнього фахівців. Це, в першу чергу, роботи, присвячені формуванню особистісних стратегій в процесі професійної підготовки (Д. Романовська); визначенню стратегій кар'єрного зростання (В. Вінтоняк); побудові стратегій психологічного захисту в професійній діяльності (Ю. Михальська). Було зазначено, що проектування кар'єри набуває ефективності лише за умов соціально-економічної стабільності (Романовська, 2011). При цьому етапи переходу суспільства від стабільності до невизначеності й навпаки призводять до криз і труднощів у молодих фахівців: в адаптуванні у соціально-економічному просторі; пошуків стратегій, які б гарантували досягнення професійних цілей (Вінтоняк, 2014; Михальська, 2013).

Цікаві здобутки знаходимо на ниві зарубіжної психології, серед яких дослідження: конфліктів між трудоголізмом та життєвими планами (R. Ankenmann, C. Clay, D. Bonebright); лідерських стратегій (W.G. Bennis, V. Nanus); впливу фінансування на визначення професійної стратегії (B. Clayton) та багато інших. Було підкреслено, що основною умовою формування професійних цілей і планів є затребуваність фахівців, високий запит на професійні послуги (Bennis, 1985). Відсутність допомоги у професійному орієнтуванні, відмова у гарантованому працевлаштуванні та соціальному захисті після закінчення вишу, суттєво утруднюють формування й реалізацію кар'єрних стратегій (Bonebright, 2000; Clayton, 2009).

Таким чином, проблема дослідження професійних стратегій молодих фахівців набуває безперечної актуальності в нестабільних соціально-економічних умовах, викликаних тривалою трансформацією всіх сфер українського суспільства.

Мета статті полягає у висвітленні результатів емпіричного дослідження професійної стратегії корекційних педагогів. Основними завданнями при цьому є: аналіз наукових джерел за даною проблемою; визначення показників і рівнів

професійної стратегії корекційних педагогів; аналіз результатів експерименту; визначення подальших перспектив дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення професійних стратегій корекційних педагогів проводилося в групах досліджуваних із різними компетенціями (у студентів, які навчаються за спеціальністю 016 Спеціальна освіта; 13.00.03 Корекційна педагогіка; у вчителів-дефектологів спеціальних дошкільних установ; у корекційних педагогів, які працюють у спеціальних загальноосвітніх школах; у асистентів вчителів, які працюють в інклюзивних класах загальноосвітніх шкіл); у педагогів із різним досвідом роботи (1-5 років – група адаптаційного періоду (ГАП); від 10 років – група корекційних педагогів-професіоналів (ГКПП)). Мета такого розподілу полягала в виявленні залежності показників націленості на професійний розвиток від професійного середовища.

Визначення на попередньому етапі дослідження ставлення до професійної діяльності досліджуваних, рівнів розвитку їхніх професійних дій, виявлення різко вираженої нерівномірності у відповідних показниках стало підґрунтям для вирішення наступних питань: якими уявляє корекційний педагог перспективи свого професійного розвитку, які вбачає стратегічні можливості їхньої реалізації, на скільки готовий до безпосередньої участі у заходах з професійного розвитку.

На даному етапі експерименту було застосовано анкету «Оцінка націленості корекційного педагога на професійний розвиток», а також опитувальник «Визначення професійної стратегії корекційного педагога». Хід дослідження визначали наступні завдання:

- визначення критеріїв готовності корекційного педагога до професійного розвитку;
- визначення типів стратегій професійного розвитку корекційних педагогів;
- дослідження стратегій професійного розвитку корекційних педагогів;
- встановлення залежності ставлення до професійної діяльності й рівня розвитку професійних дій від стратегії професійного розвитку корекційного педагога.

Розробляючи методику експериментального дослідження, ми зверталися до результатів сучасних психологічних досліджень: К. Бабака (дослідження психологічного супроводу професійного розвитку майбутніх педагогів); Г. Беженара (дослідження психолого-педагогічних умов формування професійної компетентності керівників освітніх закладів) (Бабак, 2010; Беженар, 2008). О. Кравців (особливості професійної рефлексії педагогів) (Кравців, 2007); А. Лукіяничук (розвиток професійної ідентичності майбутніх

педагогів) (Лукиянчук, 2010); Н. Малій (дослідження творчого компоненту в контексті професійної діяльності) (Малій, 2011); Н. Перегончук (дослідження професійної компетентності майбутніх психологів) (Перегончук, 2016); Л. Турішевої (психологічний аспект професійного розвитку педагога) (Турішева, 2006) та ін. Аналітичний огляд зазначених робіт дозволив вивести наступні показники готовності корекційних педагогів до професійного розвитку:

- адекватність самооцінки (відповідність власних професійних характеристик ідеальному образу професійного-Я;
- ставлення до професійного розвитку;
- уявлення про професійні перспективи й шляхи професійного розвитку;
- реальні дії щодо реалізації можливостей власного професійного розвитку.

Відповідно до виділених критеріїв було визначено три види стратегії професійного розвитку корекційних педагогів: відсутня, індиферентна, прогресивна.

Відсутність стратегії, спостерігається у корекційних педагогів, ставлення до професійного розвитку яких розцінюється як негативне чи нейтральне. У таких досліджуваних не простежується розходження між образами «Я реальне» та «Я ідеальне» у професії. Уявлення таких педагогів про власні професійні перспективи походять від прагнення подолати певні побутові проблеми: підвищити зарплатню, здобути вищу посаду, покращити професійні умови таке ін. За відсутністю стратегієкорекційний педагог не здійснює конкретних кроків у напрямку професійного розвитку, не цікавиться шляхами підвищення рівня професіоналізму, зосереджується здебільшого на організаційних і формальних заходах здійснення професійної діяльності, залишаючи без уваги її змістову сторону.

Індиферентна стратегія характерна для корекційних педагогів, ставлення яких до професійного розвитку визначається як нейтральне. У таких фахівців спостерігаються певні розходження між сформованими у свідомості образами Я-реальне та Я-ідеальне, схильність ставити перед собою адекватні професійні цілі і поступово йти шляхом їх досягнення. В основі уявлень про перспективи професійного розвитку при цьому полягають прагнення краще виконувати свої професійні функції, досягти успіху у професії, охопити корекційно-педагогічною діяльністю більшу кількість дітей, здобути високі результати у роботі. Реальні дії таких педагогів цілком відповідають цим уявленням: вони цікавляться заходами з підвищення кваліфікації, тренінгами, конференціями і професійними семінарами, працюють із науковою та методичною літературою, постійно поширюють професійний світогляд тощо.

У корекційних педагогів із *прогресивною професійною стратегією* відзначилося яро виражене прагнення підсилення рівня власного професіоналізму, покращення й розвитку професійних якостей, підвищення професійної компетентності. Професійні цілі таких педагогів носять прогресивний характер, спрямовані суцільно на збільшення якості виконання професійної діяльності, професійний зріст, здійснення наукових досліджень й винаходів, розроблення інноваційних розвиткових програм та ін.. З професійними цілями пов'язані безпосередньо і уявлення про професійні перспективи, які полягають у здійсненні практично значущих знахідок, написанні методичної та дидактичної літератури, опануванні нових педагогічних технік і методик, обміні досвідом із найбільшим колом колег, батьків дітей з особливими потребами, особами з порушеннями психофізичного розвитку тощо. Такі корекційні педагоги розвивають активну діяльність, спрямовану на реалізацію всіх цих цілей і перспектив, при цьому не лише охоче користуються всіма можливостями підвищення власних кваліфікаційних вмінь та навичок, але й беруть участь у їхній організації.

Результати. Аналіз результатів визначення типу стратегії професійного розвитку в корекційних педагогів показав, що найбільш активними в плані побудови шляхів професійного зростання виявилися досліджувані-студенти (рис. 1).

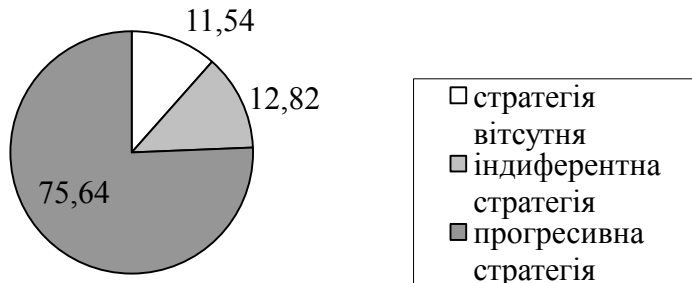

Рис. 1. Стратегії професійного розвитку у студентів

Переважає більшість майбутніх фахівців (75%) проявили помітне прагнення до професійного розвитку, чітко визначили критерії успішності праці корекційного педагога, при цьому свої здібності й професійні можливості знайшли цілком відповідними. Такі студенти, як правило, мають високі рейтинги, із задоволенням займаються практичною роботою, відвідують семінари й конференції з психології та педагогіки, беруть участь в

олімпіадах, конкурсах тощо. Досліджувані-студенти із прогресивною стратегією професійного розвитку мають загальні уявлення про сутність і структуру професійної свідомості, можуть в загальних рисах окреслити шляхи оптимізації її становлення.

Індиферентну стратегію професійного розвитку показали 13% студентів. Такі студенти під час анкетування проявляли активне чи нейтральне ставлення до професійного зростання, могли визначити критерії успішності професійної діяльності, проте здійснити об'єктивну оцінку власних можливостей і рівня набутих професійних знань, вмінь та навичок не змогли. Уявлення про сутність, структуру і функції професійної свідомості у даній групі досліджуваних виявилися досить розпливчати, неточними та інколи невідповідними, що, в свою чергу, утруднювало визначення шляхів її розвитку.

Доля студентів (11,54%) показали повну відсутність будь-якої стратегії професійного розвитку. Такі досліджувані неохоче давали відповіді, не могли чітко виділити критерії успішності професійної діяльності, утруднювалися у визначенні поняття професійної свідомості, її структури й функції, не виявляли адекватних думок щодо підвищення рівня своєї компетентності. Такі результати за даною вибіркою є цілком очікуваними. Стратегії професійного розвитку студентів базуються здебільшого на їхніх теоретичних знаннях, у малих долях підкріплених практикою, пов'язані не стільки з реальними уявленнями про зміст професійної діяльності корекційного педагога, скільки з очікуваннями та сподіваннями. Результати, показані на даному етапі дослідження студентами та групами корекційних педагогів-практиків значно різнилися.

Результати, отримані в вибірках корекційних педагогів-«предметників» і вчителів-дефектологів проглядалася спільна тенденція, яка показувала втрату спрямованості на професійний розвиток у ГКПП певною долею фахівців, що, на нашу думку, викликано явищем професійного вигорання фахівців на певному етапі професійної діяльності (рис. 2, 3, 4, 5).

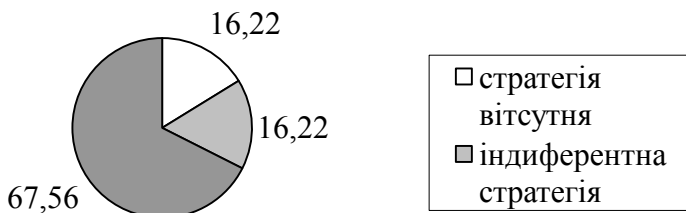

Рис. 2. Стратегії професійного розвитку у корекційних педагогів-«предметників» ГАП

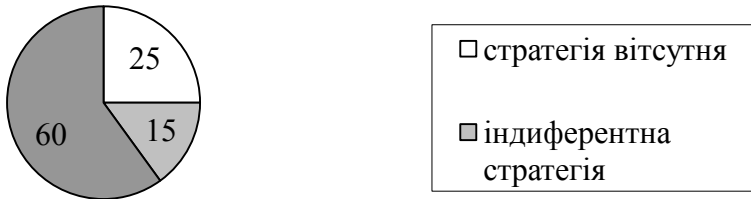

Рис. 3. Стратегії професійного розвитку у корекційних педагогів-«предметників» ГКПП

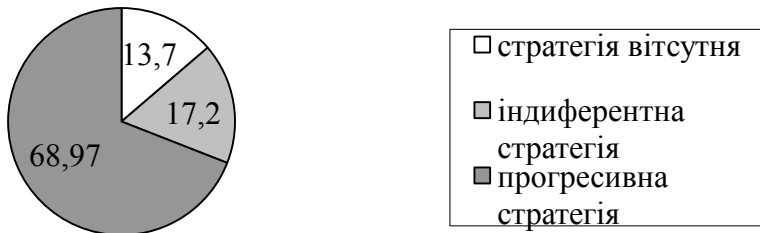

Рис. 4. Стратегії професійного розвитку у вчителів-дефектологів ГАП

Як вже було зазначено вище, такий напрямок професії корекційного педагога, як асистент в інклюзивному класі, має низку специфічних особливостей (відсутність достатньої матеріальної й методичної бази, володіння прийомами та навичками командної роботи та ін.). Таким чином, показники стратегії професійного розвитку у молодих фахівців є близькими за показниками, отриманими в групі студентів, чого не можна сказати про асистентів ГКПП.

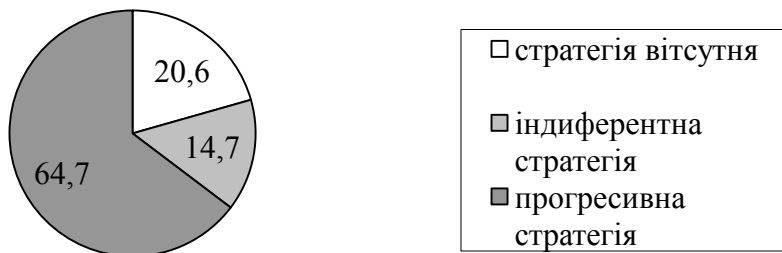

Рис. 5. Стратегії професійного розвитку у вчителів-дефектологів ГКПП

У загальній картині експериментального дослідження виділилися результати, показані групою корекційних педагогів-асистентів в інклюзивних класів (рис. 6,7).

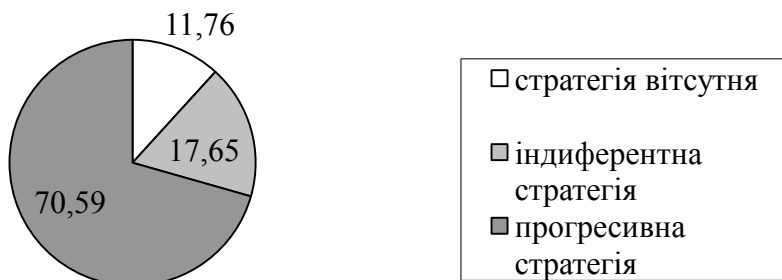

Рис. 6. Стратегії професійного розвитку у асистентів ГАП

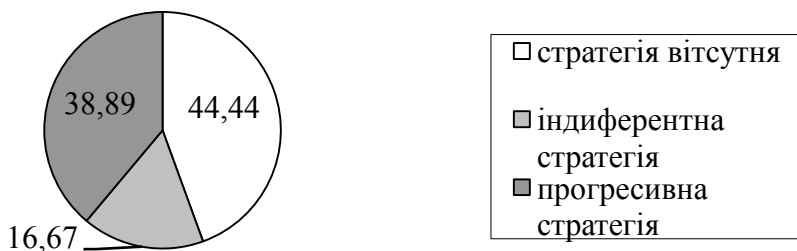

Рис. 7. Стратегії професійного розвитку у асистентів ГКПП

Маючи стаж педагогічної діяльності більше 10 років, фахівці, приступаючи до виконання професійних обов'язків асистента, не володіли у достатній мірі тонкощами професійної діяльності на даній посаді, не завжди добре усвідомлювали сутність нових професійних функцій і специфіку корекційно-педагогічної діяльності в умовах інклюзії. Таким чином, значна доля корекційних педагогів даної групи втрачали або так і не набули доцільної стратегії професійного розвитку. Причиною цього, на нашу думку, можуть бути розгубленість, незвичні шляхи досягнення професійних цілей, зміна професійного статусу тощо.

Отримані результати експериментального дослідження підтверджують дані вчених: про взаємозв'язок професійного зростання фахівців від вікових показників (Бабак, 2010; Перегончук, 2016); про значущість умов праці у визначенні стратегії професійного зростання (Лукиянчук, 2010; Clayton, 2009); про залежність професійної позиції фахівця від соціальних факторів (Беженар, 2008; Туріщева, 2006; Ankenmann, Clay, Bonebrigt, 2000).

Висновки. Таким чином, емпіричним шляхом було досліджено стратегії професійного розвитку корекційних педагогів із різним стажем та за різними напрямками діяльності. Встановлено, що досліджувані студенти у більшій кількості мають прогресивну стратегію професійного розвитку. Аналогічні результати з невисокою долею відмінності було отримано у групах корекційних педагогів-«предметників» та вчителів дефектологів на різних етапах професійної діяльності. Виокремилися показники стратегії професійного розвитку асистентів інклюзивних класів, специфіка діяльності яких

відзначається необхідністю застосування новітніх освітніх технологій та володіння навичками командної роботи. При цьому ступінь значущості таких факторів як вік, стаж, усвідомленість специфіки професійної діяльності, компетентність фахівців у формування стратегії професійного розвитку потребують більш детального вивчення. Разом з цим, немає науково підтверджених даних про успішність розроблення і впровадження розвиткових технологій, спрямованих на оптимізацію формування стратегії професійного розвитку та їхній вплив на результативність професійних дій, що визначено нами у перспективу подальших досліджень за даною проблематикою.

Література

1. Бабак К.В. Професійний розвиток особистості як психологічна проблема. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти* : зб. наук. праць. Рівне: РДГУ, 2010. Вип. 43. С. 14–16.
2. Беженар Г.Д. Основні результати дослідження психологічних особливостей впливу професійної компетентності директора гімназії на умови діяльності її працівників. *Актуальні проблеми психології: Психологія навчання. Медична психологія: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України*. К.: ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2008. Том X. Вип. 7. С. 44–52.
3. Вінтоняк В.Ф. Професійний "Я-образ" як чинник визначення офіцером стратегії кар'єрного зростання: автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.10. Київ, 2014. 21 с.
4. Кравців О. Рефлексивний тренінг. *Психологія і суспільство*. 2007. № 3 (29). С. 145–148.
5. Лукіянчук А.М. Модель розвитку професійної ідентичності майбутніх педагогів. *Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України. Проблеми сучасної психології [За ред. С.Д. Максименка]*. Вип. 7. К., 2010. С. 370–380.
6. Малій Н.Ю. Психолого-педагогічні особливості розвитку креативної складової професійного мислення у майбутніх педагогів: автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Хмельницький, 2011. 19 с.
7. Михальська Ю.А. Психологічний захист у прояві комунікативних установок медичних сестер. [Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Сер.: Психологічні науки](#). 2013. Т. 2, Вип. 10. С. 206–210.
8. Перегончук Н.В. Формування професійної компетентності майбутніх психологів у сучасному освітньому просторі. *Наука і освіта*. 2016. № 11. С. 49–55.

9. Романовська Д.Д. Діагностичні можливості опитувальника «Стратегіальне поле психолога». *Освіта регіону: політологія, психологія, комунікації: Український науковий журнал*. Київ: видавничо-друкарський комплекс Університету «Україна», 2011. №3. С. 117–122.

10. Турищева Л.В. Професійний розвиток педагога: психологічний аспект. Харків: Основа, 2006. 141 с.

11. Bennis W.G., Nanus B. *Leaders: The Strategies for Taking Charge*. New York, NY: Harper and Row, 1985. 244 p.

12. Bonebright C.A., Clay D.L., Ankenmann R.D. The relationship of workaholism with work–life conflict, life satisfaction, and purpose in life. *Journal of Counseling Psychology*. 2000. 47(4). P. 469–477.

13. Clayton B. When Practice and Theory Conflict: Do Financial Incentives Influence Championing Behaviors in Mergers and Acquisitions. *Doctoral thesis, Weatherhead School of Management*. Case Western Reserve University, Cleveland, OH, 2009. P. 70.

References

1. Babak K.V. (2010). Profesiynyi rozvytok osobystosti yak psykhologichna problema [Professional development of personality as a psychological problem]. *Onovlennia zmistu, form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladakh osvity: zb. nauk. prats –Updating the content, forms and methods of education and upbringing in educational institutions: Coll. Sciences. wash*. Rivne : RDGhU, Vyp. 43, 14–16 [in Ukrainian].

2. Bezhenar H.D. (2008). Osnovni rezultaty doslidzhennia psykhologichnykh osoblyvostei vplyvu profesiinoi kompetentnosti dyrektora himnazii na umovy diialnosti yii pratsivnykiv [The Main results of the study of psychological features that have an impact to the gymnasium director's professional competence on the conditions of its employees activity]. *Aktualni problemy psykhologii: Psykhologhiia navchannia. Medychna psykhologhiia: Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykhologii im. H. S. Kostiuka APN Ukrainy – Actual problems of psychology: Psychology of education. Medical Psychology: Proceedings of the Institute of Psychology. G.S. Kostyuk APS of Ukraine*. K.: DP «Informatsiino-analitychne ahentstvo», T. X. Vyp. 7. 44–52 [in Ukrainian].

3. Vintoniak V.F. (2014). Profesiynyi Ya-obraz yak chynnyk vyznachennia ofitserom stratehii kariernoho zrostannia [“I-image” as a factor in determining an officer's career strategy]: avtoref. dys. ... kand. psykol. nauk : 19.00.10. – Kyiv, 2014. –21 s. [in Ukrainian].

4. Kravtsiv O. (2007). Refleksyvnyi treninh [Reflexivetraining]. *Psykhologhiia i suspilstvo. – Psychology and society*. 3 (29). 145–148 [in Ukrainian].

5. Lukiianchuk A.M. (2010). Model rozvytku profesiinoi identychnosti maibutnikh pedahohiv [The model of professional identity development of future teachers]. *Zbirnyk naukovykh prats K-PNU imeni Ivana Ohienka, Instytutu psykholohii im. H.S. Kostiuks APN Ukrainy. Problemy suchasnoi psykholohii / [Za red. S.D. Maksymenka] – Collection of scientific works of Ivan Ogiyenko*

K-PNU, Institute of Psychology. G.S. Kostyuk APS of Ukraine. Problems of modern psychology / [Ed. S.D. Maximenko], 7, K., 370–380[in Ukrainian].

6. Malii N.Iu. (2011). Psykholoho-pedahohichni osoblyvosti rozvytku kreatyvnoi skladovoi profesiinoho myslennia u maibutnikh pedahohiv [*Psychological and pedagogical features of the development of the creative component of professional thinking in future teachers*]: avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk : 19.00.07. Khmelnytskyi. 19 s. [in Ukrainian].

7. Mykhalska Yu.A. (2013). Psykholohichni zakhyst u proiavi komunikativnykh ustanovok medychnykh sester [Psychological protection in the manifestation of communicative attitudes of nurses]. *Naukovyi visnyk Mykolaivskoho derzhavnoho universytetu imeni V. O. Sukhomlynskoho. Ser. : Psykholohichni nauky – Scientific Bulletin of the Mykolayiv State University named after VO Sukhomlinsky. ser. : Psychological Sciences*, Vol. 2, 10, 206–210 [in Ukrainian].

8. Pehonchuk N.V. (2016). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh psykholohiv u suchasnomu osvithnomu prostori [Formation of professional competence of future psychologists in the modern educational space]. *Nauka i osvita – Science and Education*. 11. 49–55. [in Ukrainian].

9. Romanovska D.D. (2011) Diahnostychni mozhlyvosti opytuvalnyka «Stratehialne pole psykholoha» [Diagnostic capabilities of the questionnaire "Strategic field of psychologist"]. *Osvita rehionu: politolohiia, psykholohiia, komunikatsii: Ukrainyskyi naukovyi zhurnal – Education of the region: political science, psychology, communications: Ukrainian scientific journal*. Kyiv: vydavnychodrukarskyi kompleks Universytetu «Ukraina». №3. S. 117–122. [in Ukrainian].

10. Turishcheva L.V. (2006). *Profesiinyi rozvytok pedahoha: psykholohichni aspekt [Professional development of the teacher: psychological aspect]*. – Kharkiv : Osnova. 141 s. [in Ukrainian].

11. Bennis W.G., Nanus B. (1985) *Leaders: The Strategies for Taking Charge*. New York, NY: Harper and Row. 244 p. [in English].

12. Bonebright C.A., Clay D.L., Ankenmann R.D. (2000). The relationship of workaholism with work–life conflict, life satisfaction, and purpose in life. *Journal of Counseling Psychology*. 47(4). P. 469–477. [in English].

13. Clayton B. (2009). *When Practice and Theory Conflict: Do Financial Incentives Influence Championing Behaviors in Mergers and Acquisitions*. Doctoral

thesis, Weatherhead School of Management. Case Western Reserve University, Cleveland, OH. P. 70. [in English].

Omelchenko M.S.

STUDYING THE STRATEGY FOR PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF THE CORRECTIONAL PEDAGOGUE

Introduction. The professional training process of correctional pedagogues is a period of acquisition the professional knowledge and skills, of formation professional goals and value orientations. This is the basis for predicting the future and designing a student's professional strategy. The integration of a correctional pedagogue into the sphere of work and, moreover, the design of professional development has not yet been regarded as an important problem in psychology.

Purpose. The purpose of the study presented in the paper is to consider the results of the empirical investigation of the professional strategy as a component of the professional competence of correctional pedagogues.

Methods. The course of the research is represented by the solution of a number of tasks: determining the criteria of readiness for professional development; identifying the types of professional development strategies; researching on the strategies for professional development of correctional pedagogues; establishing the dependence of attitude on the professional activity and the level of development of professional actions on the strategy of professional development of the correctional pedagogue. The author defines readiness for professional development in accordance with such indicators as the adequacy of self-esteem (conformity of one's own professional characteristics to the ideal image of the professional-Self; attitude to professional development; understanding of professional prospects and ways of professional development; real actions to realize the possibilities of one's professional development). By these indicators such strategies of professional development as absent, indifferent, progressive ones are considered.

Results. The author has determined that the researched in the greater number have a progressive strategy of professional development. At the same time, it has been noted that the indicators of the progressiveness of the strategy of professional development of assistants of inclusive classes are significantly reduced relative to the results of the experiment in other groups of the researched (students, teachers of special schools, teachers-defectologists in nursery schools). The author has determined the factors that have contributed to these results are the specificity of the activities of correctional assistants-pedagogues of inclusive classes (necessity of applying the latest educational technologies and mastery of teamwork skills).

Based on the findings of the experimental study, it has been pointed out the need to study also such factors in the formation of the strategy of professional

development of the correctional pedagogue as age, experience, awareness of the specifics of professional activity, the competence of the specialist.

Key words: *readiness for professional development; correctional pedagogue; professional competence; strategy for professional development; specialist.*

Омельченко Марина Сергіївна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної педагогіки та інклюзії, Донбаський державний педагогічний університет, Слов_яньск, Україна.

Omelchenko Maryna – Candidate of Pedagogical Sciences, Docent of Department of Special Pedagogy and Inclusion, Donbas State Pedagogical University Slovjans'k, Ukraine.

УДК 316.6

DOI: <https://doi.org/10.33216/2219-2654-2019-50-3-1-158-173>

Попович І. С.

ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЙНИХ ПСИХІЧНИХ СТАНІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

ORCID: 0000-0002-1663-111X

У статті висвітлено результати дослідження мотиваційних психічних станів військовослужбовців, які брали участь у бойових діях. Глибинну сутність мотиваційних психічних станів військовослужбовців доцільно вивчити саме в професійній діяльності, у контексті виконання значущих завдань. Дослідження мотиваційних психічних станів військовослужбовців, які є учасниками бойових дій, спонукає відшукати взаємозв'язки, закономірності, детермінанти, що у свою чергу дає можливість вести мову про суттєвий науковий вклад в психологію мотивації особистості військовослужбовця.

Мета статті полягає у вивченні мотиваційних психічних станів військовослужбовців; емпіричному дослідженні структури та взаємозв'язків мотиваційних психічних станів військовослужбовців, що брали участь у бойових діях.

Емпіричні методи дослідження: опитувальник «Рівень домагань особистості» («РДО») (Гербачевський, 1990), методика діагностики особистості на мотивацію до успіху (Елерс, 1974), копінг-тест (Лазарус, Фолкман, 1988, адаптація Крюкова, Куфтяк, Замішляєва, 2004). Підібраним комплексом методик та методів статистичної обробки даних якісно інтерпретовано мотиваційні психічні стани, відокремлено один стан від іншого, окреслено змістові особливості. Факторним аналізом визначено структуру мотиваційних психічних станів військовослужбовців. Встановлено, що найважливішою складовою є F4 «прагматичне мотивування», яке має